

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 e § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att till lagen om skada, ådragen i militärtjänst fogas en bestämmelse om ersättning av socialservice som i hemmet tillhandahålls svårt handikappade finländska krigsinvalider som bor stadigvarande i Sverige. Enligt propositionen kan kostnaderna för hemservice som kommunen ordnar och annan socialservice som underlättar boende i hemmet ersättas till en krigsinvalid vars invaliditetsgrad är minst 20 procent. I lagen tas

vidare in en bestämmelse om betalning av måltidsersättning till svårt handikappade krigsinvalider som bor i Sverige. Bestämmelsen motsvarar i sak till största delen den gällande lagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge

Statskontoret ersätter med stöd av 6 § 4 mom. i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) kommuner och samkommuner för kostnader för social- och hälsovårdstjänster som nämns i paragrafen och ordnas för krigsinvalider vars invaliditetsgrad är minst 20 procent. Ersättningen betalas bland annat för hemservice i enlighet med 17 § 1 mom. 3 punkten i socialvårdslagen (710/1982).

Enligt 20 § i socialvårdslagen avses med hemservice fullgörande av eller bistånd vid fullgörandet av uppgifter eller funktioner som hör till boende, personlig skötsel och omvårdnad, vård och uppfostran av barn samt till annan normal och invand livsföring. Om verksamhetsformerna för hemservicen föreskrivs närmare i 9 § i socialvårdsförordningen (607/1983). Enligt paragrafen ordnas hemservice i form av 1) hjälp i hemmet med arbete, personlig omvårdnad och stöd, vilken ges av hemvårdare eller hemhjälpare till enskilda eller familjer samt 2) stödservice, så

som måltids, klädvårds, bad, städ, transport- eller följeslagarservice och tjänster som främjar socialt umgänge. Enligt 21 § i socialvårdslagen tillhandahålls hemservice dem som på grund av nedsatt prestationsförmåga, familjeförhållanden, ansträngning, sjukdom, barns börd eller invaliditet eller av annan motsvarande orsak är i behov av hjälp för att klara de i 20 § i lagen avsedda uppgifterna och funktionerna.

Grundläggande bestämmelser om ersättning av kostnader till kommuner och samkommuner finns i 6 a och 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst samt i 9 a § i förordningen om tillämpningen av vissa stadganden i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (1117/1985). Statskontoret betalar månatligen förskott till kommunerna och samkommunerna för kostnader för att ordna tjänster. Kommunen eller samkommunen ska årligen lämna in en utredning till Statskontoret om kostnaderna för föregående år. Förskott som erhållits till för stort belopp ska återbetalas till Statskontoret. Om förskottet har varit för litet, betalar Statskontoret skill-

naden till kommunen eller samkommunen. Ersättning för kostnader som åsamkats kommuner eller samkommuner då de ordnat tjänster betalas därmed helt och hållet med statens medel.

Krigsinvaliderna får tjänsterna avgiftsfritt, eftersom kommunerna inte kan driva in betalning för tjänster som det inte kostar något för kommunerna att ordna. Detta framgår av 2 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), enligt vilken den avgift som tas ut för service får vara högst lika stor som kostnaderna för serviceproduktionen. Vidare finns det i 6 a § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst en specialbestämmelse om avgiftsfrihet för service som avses i 6 § 4 mom. i lagen.

Sammanlagt 160 svårt skadade finländska krigsinvalider bor för närvarande utomlands. Av dem bor största delen, alltså 113, stadigvarande i Sverige. Under de senaste åren har man försökt förbättra möjligheterna för svårt skadade finländska krigsinvalider som bor i Sverige att få avgiftsfri service med stöd av finsk lagstiftning, för att finländska krigsinvalider i båda länderna ska ha en så inbördes jämlik ställning som möjligt.

Ersättning av service för anstaltsvård till Sverige blev möjligt vid ingången av år 2001, då bestämmelserna som gäller detta fogades till förordningen om tillämpningen av vissa stadganden i lagen om skada, ådragen i militärtjänst. Betalning av måltidserättning till Sverige blev möjligt vid ingången av år 2005, då en nya 6 e § fogades till lagen om skada, ådragen i militärtjänst. Enligt paragrafen betalas till finländska krigsinvalider som bor i Sverige och vars invaliditetsgrad är minst 20 procent ersättning för skäliga kostnader för en daglig måltid. Måltidserättningen förverkligas genom det svenska systemet med lunchkuponger, det vill säga Rikskupong-systemet. Om detta föreskrivs i 8 § 5 mom. i förordningen om tillämpningen av vissa stadganden i lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

I fråga om övriga kommunala öppenvårdstjänster har de finländska krigsinvaliderna som bor i Sverige samma ställning som de övriga åldringarna i Sverige. Om tillhandahållande av tjänster föreskrivs i 3 kap. 6 § i Sveriges socialtjänstlag (2001:453). Enligt

paragrafen bör socialnämnden genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

Om avgifter för tjänster föreskrivs i 8 kap. i socialtjänstlagen. Kommunen får ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen själv bestämmer för tjänster de tillhandahåller, men avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader. För hemtjänst, dagverksamhet och boendetjänster kan en inkomstrelaterad avgift tas ut. Inkomster som ska beaktas beräknas enligt lagen om bostadstillägg till pensionärer (2001:761) på så sätt att som inkomst räknas även bostadstillägg enligt samma lag såväl som bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag (1993:737).

Bestämmelser som gäller avgiftstak finns i 8 kap. 5 § i den svenska socialtjänstlagen. Paragrafens 1 punkt gäller avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och viss hälso- och sjukvård. Avgifterna för dessa får tillsammans uppgå till högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet. Sveriges regering fastställer det nämnda basbeloppet för varje år med stöd av 6 § i lagen om allmän försäkring (1962:381, ändrad genom lagen 2001:847). År 2010 är basbeloppet 42 400 kronor och avgiftstaket som fastställs enligt det är därmed 1 696 kronor i månaden.

Då avgiften fastställs ska kunden förbehållas tillräckliga medel för att täcka sina normala levnadskostnader. Levnadskostnader samt boendekostnaden, som beräknas för sig, beräknas upp till ett minimibelopp som föreskrivs i lagen. Minimibeloppet för en ensamstående levnadskostnader utgör en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet. Minimibeloppet för 2010 är därmed ungefär 4 787 kronor.

2 Föreslagna ändringar

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering har regeringen som mål att sörja för hela veteran-generationens välfärd. I regeringsprogrammet konstateras att den sociala tryggheten och tjänsterna för veteraner och krigsinvalider utvecklas och att framför allt tillräcklig

hemservice och mer individuell rehabilitering än hittills bör ombesörjas.

Den sociala tryggheten för krigsinvalider förbättrades senast vid ingången av år 2008, då man genom lagen om ändring av 6 och 17 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (1399/2007) utvidgade ersättningen för anstaltsvård bland annat genom att sänka invaliditetsgraden, som berättigar till ersättning, från 30 procent till 25 procent. Ändringen gäller även finländska krigsinvalider som bor i Sverige.

Krigsinvalidernas Brödraförbund rf:s distrikt i Sverige har föreslagit att man på samma sätt som till krigsinvalider som bor i Finland ska ordna avgiftsfri kommunal hemservice till svårt skadade finländska krigsinvalider som bor i Sverige. Också krigsveteranorganisationer som verkar i Finland har ansett att förslaget är viktigt. Till exempel Finlands Krigsveteranförbund rf konstaterar i sin verksamhetsberättelse för tiden juni 2006 till maj 2008 att krigsinvaliderna som bor i Sverige ska kunna uppnå en jämlik ställning med krigsinvalider som bor i Finland också vad gäller andra öppenvårdtjänster än måltidsservice.

Statskontoret utredde våren 2008 på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet möjligheterna att förverkliga förslaget. Ärendet framskred emellertid inte i samband med budgetpropositionerna för 2009 och 2010.

Budgetpropositionen för 2011 möjliggör att en ändring genomförs. I propositionen föreslås att 6 e § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst helt och hållet ska ändras på så sätt att i paragrafens 1 mom. föreskrivs om service som utförs i hemmet och i paragrafens 2 mom. om ersättning för måltidsservice till en finländsk krigsinvalid som bor i Sverige och vars invaliditetsgrad är minst 20 procent.

Avsikten är att tjänster som ordnas i enlighet med 6 § i Sveriges socialtjänstlag ska ersättas med stöd av paragrafens 1 mom. Enligt utredningen som Statskontoret gjorde fungerar arrangemanget bäst på så sätt att den kommun där krigsinvaliden är bosatt ordnar den service krigsinvaliden behöver och driver in klientavgift för den enligt svensk lagstiftning. Efter detta ersätter Statskontoret krigsinvaliderna mot kvitton för betalda klientavgifter som inte får överstiga avgiftstaket

som föreskrivs i den svenska socialtjänstlagen. Genom att förfara på detta sätt har kommunen fortfarande behovsprövning vad gäller behovet av service. Däremot får alla krigsinvalider som behöver hjälp service oberoende av inkomst och förmögenhet, liksom i Finland. Systemet är även ur Statskontorets synvinkel tämligen enkelt och flexibelt att förverkliga, och kräver ingen stor arbetsinsats. Med stöd av det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning har man för avsikt att till förordningen om tillämpningen av vissa stadganden i lagen om skada, ådragen i militärtjänst foga bestämmelser om ersättningens belopp och betalning av ersättningen.

En bestämmelse om betalning av måltidsersättning till finländska krigsinvalider som bor i Sverige, vilken motsvarar 6 e § i den gällande lagen om skada, ådragen i militärtjänst, ska fogas till 6 e § 2 mom. i den föreslagna lagen. I den föreslagna bestämmelsen ingår ett bemyndigande att utfärda förordning som är mera specificerat än det tidigare. Från bestämmelsen har lämnats bort som onödig ett omnämnande om att Statsrådet beslutar om ersättning för måltidskostnader. Statskontorets allmänna befogenheter att behandla ersättningsärenden som avses i lagen framgår av 20 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

I 6 e § i den gällande lagen bestäms, för att förhindra överlappningar av ersättningarna, att separat måltidsersättning inte betalas under tiden för sådan av Statskontoret ersatt vård som motsvarar vård eller deltidsvård på institution eller som utgör anstaltsrehabilitering. Detta omnämnande ska också fogas till den föreslagna bestämmelsen. Vidare ska det för säkerhets skull bestämmas att separat måltidsersättning inte heller betalas i det fall att kostnaderna för måltiderna ingår i de kostnader som ersätts med stöd av 1 mom. För närvarande verkar det dock inte sannolikt att det uppstår överlappning beträffande ersättning för hemservice och måltidsservice, eftersom klienten i Sverige vanligen betalar ett skäligt pris för måltider eller råvaror som används, trots att transport av måltider eller tillredning av mat som den hemtjänstanställda gör kan ingå i hemservicen.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

I Sverige bor 113 svårt skadade finländska krigsinvalider. En del av dessa krigsinvalider behöver inte den service som avses i propositionen, eftersom de antingen vårdas på anstalt eller för att de trots sin höga ålder klarar sig utan servicen.

Ungefär 23 procent av alla svenska hemserviceklienter har så låga inkomster att de inte behöver betala klientavgifter för den hemservice de får. En lika stor andel av de finländska krigsinvaliderna som bor i Sverige kan antas få servicen avgiftsfritt.

Uppskattningsvis cirka 80 krigsinvalider använder tjänsterna och betalar även för dem i enlighet med det i 8 kap. 5 § i den svenska socialtjänstlagen avsedda maximibeloppet 1 696 kronor, dvs. cirka 180 euro i månaden. På årsnivå orsakar detta kostnader på ungefär 160 000—170 000 euro.

Under moment 33.50.51 i budgetpropositionen för 2011 har det reserverats ett anslag på 200 000 euro för kostnader som ändringen orsakar.

3.2 Samhälleliga konsekvenser

Propositionen minskar den ekonomiska börda klientavgifterna för socialvårdens tjänster medför för svårt skadade finländska krigsinvalider som bor i Sverige. Samtidigt ökar den deras jämlikhet i förhållande till krigsinvalider som bor i Finland.

4 Beredningen av propositionen

Ärendet har beretts vid social- och hälsoministeriet i samarbete med Statskontoret. Krigsinvalidernas Brödraförbund rf, Finlands Krigsveteranförbund rf och Frontveteranernas förbund rf har hörts i samband med beredningen.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 6 e § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) 6 e §, sådan den lyder i lag 1022/2004, som följer:

6 e §

Till en skadad eller insjuknad som bor stadigvarande i Sverige och vars invaliditetsgrad är minst 20 procent kan betalas ersättning för kostnader för hemservice som kommunen ordnar och för annan socialservice som underlättar boende i hemmet. Närmare bestämmelser om ersättningens belopp och betalning av ersättningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Till den som avses i 1 mom. kan dessutom betalas ersättning för skäligen kostnader för en

daglig måltid. Separat måltidsersättning betalas dock inte under tiden för sådan av Statskontoret ersatt vård som motsvarar vård eller deltidsvård på anstalt eller utgör anstaltsrehabilitering och inte heller om kostnaderna för måltiderna ingår i de kostnader som ersätts med stöd av 1 mom. Närmare bestämmelser om hur måltiderna ska ordnas och om måltidsersättningens belopp utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Helsingfors den 10 september 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

Lag

om ändring av 6 e § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) 6 e §, sådan den lyder i lag 1022/2004, som följer:

Gällande lydelse

6 e §

Till en skadad eller insjuknad som bor stadigvarande i Sverige och vars invaliditetsgrad är minst 20 procent kan betalas ersättning för skäligena kostnader för en daglig måltid. Separat måltidsersättning betalas dock inte under tiden för sådan av Statskontoret ersatt vård som motsvarar vård eller deltidsvård på institution eller utgör anstaltsrehabilitering. Statskontoret beslutar på ansökan om ersättning för måltidskostnaderna och om ersättningens storlek enligt vad som bestäms genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

6 e §

Till en skadad eller insjuknad som bor stadigvarande i Sverige och vars invaliditetsgrad är minst 20 procent kan betalas *ersättning för kostnader för hemservice som kommunen ordnar och för annan socialservice som underlättar boende i hemmet. Närmare bestämmelser om ersättningens belopp och betalning av ersättningen utfärdas genom förordning av statsrådet.*

Till den som avses i 1 mom. kan dessutom betalas ersättning för skäligena kostnader för en daglig måltid. Separat måltidsersättning betalas dock inte under tiden för sådan av Statskontoret ersatt vård som motsvarar vård eller deltidsvård på anstalt eller utgör anstaltsrehabilitering och inte heller om kostnaderna för måltiderna ingår i de kostnader som ersätts med stöd av 1 mom. Närmare bestämmelser om hur måltiderna ska ordnas och om måltidsersättningens belopp utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .